

"The Annals of the American Academy of Political and Social Science",
vol. 463, Sept. 1982

Analele constituie publicația bilunară a prestigioasei Academii Americane de Știință Politică și Socială, fondată în 1889 în scopul promovării progresului științei politice și sociale, prin publicații și reuniuni științifice. Academia urmărește să adune și să prezinte informații de bază pentru a permite publicului să-și formeze „o judecată inteligentă și corectă”. Academia ține sesiuni în primăvara fiecărui an. Fiecare volum al Analelor cuprinde articole asupra celor mai importante probleme sociale și politice.

Volumul 469 din septembrie 1982, dedicat terorismului internațional este coordonat de Marvin E. Wolfgang, președinte al conducerii revistei, care, în prefața volumului, subliniază importanța aspectelor principale ale cercetării fenomenului terorismului internațional: definiția lui, caracteristicile comportamentului terorist, scopurile, aria de manifestare, obiectivele, efectele și tipologiile sale. Este de asemenea necesară analiza deosebirii dintre luptătorii pentru libertate și teroriști, ca și a aspectelor filosofice, sociale, psihologice, politice și strategice ale terorismului. Volumul conține comunicări prezentate la cea de-a 85-a sesiune anuală a Academiei, care a avut loc la Philadelphia la 23 și 24 aprilie 1982. Publicarea lor are ca scop stimularea discuțiilor și a cercetării științifice asupra acestui flagel internațional, reușind să atragă atenția asupra aspectelor celor mai importante ale fenomenului terorismului internațional. Dintre aceste aspecte, le menționăm pe cele mai caracteristice.

Terorismul s-a dovedit a fi o problemă mult mai serioasă decît se credea cu 10-12 ani în urmă, arată în articolul intitulat *Declarații despre terorism*, Brian M. Jenkins fost director al programului pentru securitate și conflicte interne al lui Rend Corporation. Terorismul a crescut în volum și severitate, în special în occident. Mijloacele tehnice cu care operează terorismul au evoluat foarte puțin. Cele mai frecvente victime ale terorismului internațional sînt diplomații și oamenii de afaceri în general, există o puternică retorică împotriva terorismului, în contrast cu mijloacele de combatere a lui, care rămîn însă reduse.

Robert H. Kupperman, în articolul intitulat *Teroarea, instrument strategic: Reacție și control*, arată că SUA apar slab pregătite pentru a răspunde unor astfel de situații. Folosind publicitatea în presă care a amplificat influența acțiunilor lor, actele de terorism au paralizat guvernele occidentale și au subminat credibilitatea lor. Într-un mediu internațional destabilizat, amenințarea teroristă oferă avantaje în plus statelor radicale și supraputerilor în realizarea obiectivelor lor de politică externă.

Articolul *Despre teroare* de Philip E. Devine și Robert J. Rafalko analizează terorismul din punct de vedere filosofic, considerîndu-l ca violență îndreptată, pe motive strategice, împotriva persoanelor nevinovate. Motivarea acestei definiții a terorismului se bazează pe trei argumente susținute de teroriști și considerate inconsistente de autori: a. terorismul este cel mai ieftin mod de purtare a războiului; b. el provoacă o creștere a conștiinței populare față de injustițiile instituționale; c. terorismul se bazează pe așa-zisa „vinovăție colectivă” a publicului care nu ia atitudine împotriva acestor injustiții.

În articolul intitulat *Terorismul și asasinatele politice*: O evaluare transnațională, 1968-80, Thomas H. Snitch arată că, în ultimii cinci ani, a avut loc o creștere a numărului asasinatelor pentru motive politice, ale unor personalități proeminente. O analiză a 721 de cazuri care au avut loc în 123 de state demonstrează orientări și modele caracteristice de asasinat politic. Teroriștii au succese cu atît mai mari cu cît acțiunile lor sînt îndreptate împotriva unor victime slab apărute.

Articolul *Controlul terorismului internațional*, semnat de John W. Amos și Russel H. Stolfi, cercetători la Universitatea Moutieray din California, consideră că acest control trebuie să ducă la strategii bazate pe factori politici, perfecționare legislativă și aplicarea legii, propagandă, la folosirea mai eficientă a forței militare și a cercetărilor psihologice.

A. Cristescu

"Annals of the Institute of Social Science", Tokyo, nr. 24, 1982—83

Analele de care ne ocupăm aparțin Institutului de științe sociale de pe lângă Universitatea din Tokyo. Ele apar odată pe an și cuprind studii în limbile occidentale, elaborate cu scopul de a facilita cercetătorilor străini accesul la activitatea științifică a Institutului. În numărul de față (nr. 24) sint cuprinse studii, prezentări de cărți recente și sint semnalate articole publicate de „Revista de științe sociale” (cel de-al doilea periodic al Institutului), de asemenea cărțile publicate în colecțiile aceluiași institut. Primul studiu apărut în Anale se ocupă cu relațiile industriale în industria de oțel britanică (*Industrial Relations at the Plant and Shopfloor Level in the British Industry: A Case Study of the Bloom and Billet Mill of the British Steel Corporation* — de Kikuchi Zozo), urmează apoi un articol care tratează noua fază a dirijării dezvoltării urbane (*A New Phase of Urban Government in Japan* — de Ide Yoshinori), al treilea analizează industria de bumbac a Angliei și comerțul de tip imperialist practicat în Asia la mijlocul secolului trecut (*The British Cotton Industry and Asia: Some Aspects of the Imperialism of Free Trade during the Mid-Nineteenth Century* — de Mohri Kenzo) al patrulea prezintă activitatea de afaceri a unei societăți multinaționale — International Telephone and Telegraph Corporation — în anii 1920—1940 (*ITT's International Business Activities, 1920—1940: The Remarkable Advance and Setback of a „Pure International Utility Company”* — de Abo Tetsuo), iar ultimul problema colectivizării în URSS (*The Collectivization of Agriculture and Olkhodnichestvo in the URSS, 1930* — de Shiokawa Nobuaki).

Atit studiile cit și cărțile prezentate în numărul de față al Analelor ne oferă o imagine a cercetărilor făcute de Institutul de științe sociale de pe lângă Universitatea din Tokyo, care au o sferă largă de preocupări, în afara problemelor sociale japoneze, și ale altor țări (Anglia, URSS, China). Interesante în ansamblul lor, Analele ne-au atras atenția mai ales prin studiul *Noua fază a dezvoltării urbane în Japonia* de Ide Yoshinori, deoarece în problemele urbanizării Japonia are o „experiență de virf”. Dacă în 1945 Japonia avea 205 orașe, reprezentând 30 % din populația țării, în 1981 avea 650 de orașe cu 89 580 000 locuitori, aproximativ 77 % din populația țării (ceea ce înseamnă că trei locuitori din patru au devenit orașeni) locuind la oraș. Urbanizarea masivă a dus la apariția unui specific național nou și această idee simplă și evidentă, subliniată de Ide Yoshinori, ni se pare de excepție, căci urba-

nizarea rapidă și schimbarea inevitabilă a specificului național este una din marile probleme ale culturilor moderne avansate. Ca și în alte țări, urbanizarea rapidă în Japonia s-a făcut pe seama exodului masiv de la sat la oraș, schimbările aici fiind mai dramatice decât în alte locuri: aici s-a ajuns rapid la adevărate „constelații de orașe”, care ocupă peste un sfert din suprafața țării. Consecințele sint, firește, mari. În viitor, muncitorii vor proveni, în marea lor majoritate, de la oraș, dintr-un oraș în care condițiile de viață se vor schimba profund într-o direcție care poate fi schițată de pe acum. Așa cum arată Ide Yoshinori, într-o anumită perioadă de timp, în dezvoltarea urbană, a dominat principiul „cu cât mai mare, cu atât mai bine”, dar ulterior s-a impus principiul limitării. Limitarea decurge din faptul că orașul este clădit, sau trebuie clădit, pentru oameni cărora este necesar să li se asigure condiții de viață de un anumit nivel, din faptul că resursele sint întotdeauna limitate, de orașe cu un număr optim de locuitori, cu individualitate și coerență. Expresiile de: „de la dezvoltare la bună stare”, „de la creștere la armonie”, „de la hard la soft”, „de la bunuri materiale la satisfacții spirituale”, indică, în felul lor, dorința de a face orașele proprii pentru viața superioară a omului. Calitatea vieții trece, astfel, pe primul plan și, pe această bază, se reafirmă importanța aspectelor cantitative (subordonate însă celor calitative). În general, principiul „Small is Beautiful” (ceea ce este mic, este frumos), adoptat la „Conferința asupra habitatului” de la Vancouver (Canada, 1971), a cîștigat teren în Japonia de azi, datorită experienței proprii în domeniul urbanizării.

Noua politică a Japoniei începe, însă, cu autoconducerea a cărei realizare reprezintă marea problemă pentru această țară, în care conducerea locală a fost subordonată, prin tradiție, celei centrale. Nu întimplător în constituția de după al doilea război mondial autonomiei locale i s-a dat o bază legală. În ciuda cadrului legal, însă, controlul central a rămas, tradiția controlului s-a menținut într-o formă modificată, de unde și presiunea crescîndă în direcția accentuării puterii locale. Din acest punct de vedere, autorul consideră că Japonia se îndreaptă spre o „eră a localismului” (Age of localism), consecință a evoluției istorice, a exploziei problemelor urbane și a reacției maselor la urbanizarea necontrolată. Principiul de conducere în viitor este înlocuirea centralizării cu descentralizarea ca principiu de guvernare și înlocuirea cadrului organizatoric anterior, care lega centrul

de provincii, prefecturile de autoritatea municipală. În acest context, accesul la decizie este esențial pentru noua autonomie municipală. Ținând seama însă de faptul că arhipelagul japonez este acoperit de „constelații de orașe”, în care locuiesc majoritatea japonezilor, odată cu instalarea autonomiei urbane, însăși imaginea despre Japonia va trebui schimbată. În decursul luptei pentru modernizarea Japoniei, începută încă în secolul trecut, s-a creat o structură supracentralizată, dar azi se pare că aceasta și-a pierdut eficiența. Verticalitatea excesivă este acuzată de multe din relele actuale, orizontalitatea se profilează în perspectivă și, odată cu ea, o drastică schimbare de valori, concretizată în expresii ca: „de la standardizare la diversitate”, „de la centralizare la descentralizare” și „de la dependență la autonomie”, iar, în final, la ceea ce autorul numește „Societatea urbană” — singura în stare să descătușeze enorma energie a cetățenilor de rind. „Societatea urbană” este noul experiment istoric, pe care, în concepția lui Ide Yoshinori, îl

face Japonia contemporană, țara unică în evoluția culturilor moderne. Ni se pare interesantă concepția lui Ide Yoshinori privind „societatea urbană” din două motive mai ales. Mai întâi, progresul în viitor este văzut în perspectivă strict umană și din această cauză diferit de adepții diferitelor teorii ale societății postindustriale, care pun accentul pe evoluția tehnică. În al doilea rând, pentru faptul că, în acest caz, viitorul nu mai este un proiect teoretic (ca să nu zicem utopic), ci unul cit se poate de concret și de realizabil, pornind de la condițiile sociale și istorice existente.

Nu putem încheia această sumară prezentare a „Analelor” fără a sublinia încă odată interesul real pe care îl prezintă conținutul lor pentru cercetătorul dornic să se informeze asupra marilor probleme ale sociologiei contemporane din perspectiva sociologiei unei țări cu cea mai dezvoltată tehnică din lumea de azi.

Dr. Nicolae Radu

Revista Comisiei Naționale Române pentru UNESCO, 1982

Indexul tematic al Revistei Comisiei Naționale Române pentru UNESCO pe anul 1982 cuprinde un conținut bogat, de o mare diversitate, incluzând, în afara studiilor principale, un repertoriu bogat de note și comentarii dedicate unor evenimente științifice interne și internaționale, interviuri, recenzii și noutăți editoriale.

Preocupați, în mod constant, de selecția riguroasă a celor mai reprezentative teme de studiu pentru actualitatea științifică și culturală românească, pentru difuzarea rezultatelor unor cercetări fundamentale și aplicative întreprinse recent în țara noastră, editorii revistei reușesc și de această dată, să alcătuiască, pentru fiecare număr în parte, un sumar unitar, caracterizat printr-o mare densitate tematică. Astfel, atât numărul 1 cit și numărul (comun) 2—3 al revistei sînt dedicate unei problematice de stringentă actualitate pentru preocupările oamenilor de știință din țara noastră și de peste hotare, dezbătînd, în cadrul a două rubrici principale (*La un deceniu după Conferința de la Stockholm: evoluții complexe în relația dezarmare — dezvoltare — mediu și Educația pentru dezarmare și pace: o alternativă la sfidarea mondială*), dimensiunile fundamentale ale educației, în lumea contemporană, circumscrisă, din ce în ce mai mult, imperativelor păcii, dezarmării și drepturilor fundamentale ale omului.

Ca acțiune de o mare amploare și de o profundă eficiență social-umană, educația se

concretizează, astăzi, într-o multitudine de aspecte instructiv-formative, care tind să depășească caracterul tradițional al procesului de socializare a indivizilor și de integrare a lor în societatea căreia îi aparțin, pentru a se înscrie într-un larg context internațional, de promovare a valorilor cele mai generale ale umanității. Devine tot mai clar, astăzi, mai mult decît oricînd, că învățămîntul, educația, informația trebuie să se ridice la înălțimea responsabilităților majore ale epocii contemporane, pentru a consacra în sistemul fundamental de valori transmis generațiilor tinere și adulte, conștiința valorilor inestimabile ale păcii și dezarmării, ale dreptului la viață, libertate, muncă și dezvoltare. Procesul complex de difuzare a unor asemenea valori fundamentale nu poate fi, însă, de competența unui context educațional localizat la nivelul fiecărei națiuni în parte, ci presupune, cu necesitate, acțiuni de cooperare internațională, eforturi convergente și concertate din partea tuturor popoarelor lumii. Importanța excepțională a acestor acțiuni de edificare armonioasă a unei noi practici educaționale, capabile să anticipeze sensul schimbărilor sociale în raport cu cerințele imperioase ale lumii contemporane și să răspundă nevoilor generale de supraviețuire a omului, de ridicare superioară a calității existenței umane, a fost, dealtfel, evidențiată în cadrul noului „proiect de învățămînt” stabilit de Clubul de la Roma, care apreciază educația ca fiind

cea mai de seamă componentă nonmaterială a dezvoltării. Reprezentînd o temă de bază a reuniunilor și dezbaterilor inițiate sub egida ONU, UNESCO și a altor organisme și organizații internaționale, dimensiunea educațională a noii ordini economice și politice internaționale apare strîns legată de acțiunea de colaborare a tuturor statelor în domeniul „vechilor” și „noilor” drepturi ale omului printre care dreptul la viață, la pace, dreptul la dezvoltare, dreptul la un mediu sănătos etc.

Relația între drept și educație, între aspirațiile fundamentale ale popoarelor, care nu și-au găsit deocamdată o consacrare juridică expresă, și procesele de transmitere și difuzare a valorilor perene ale umanității constituie, în special, tema principală a studiilor din numărul 1 al revistei, semnate de Adrian Năstase (*Noi drepturi ale omului, dreptul la pace, dreptul la dezvoltare, dreptul la un mediu sănătos*), și, respectiv, Ion Grigore Sion (*Noua ordine economică internațională, dimensiunea ei educațională și „educația relativă la mediu”*). Efectuînd o analiză nuanțată a legăturilor necesare dintre drepturile fundamentale ale omului, preocupările actuale de edificare a unei noi ordini economice mondiale și acțiunile sistemului educațional, ambele studii dezbate raportul dintre național — internațional în domeniul nevoilor individuale și colective de educație ale omului, care dau expresie celor mai nobile și generoase idealuri ale societăților contemporane, de amplificare a raporturilor interpersonale, comunitare, naționale, de accentuare a participării libere a națiunilor la dezvoltare și a evoluției constante a spiritului uman în direcția progresului multilateral.

Atît drepturile deja consacrate ale omului (dreptul la muncă și viață, de pildă) și „noile drepturi (printre care dreptul la un mediu sănătos), impun, tot mai imperios, interrelații strînse între acțiunile structurilor politico-juridice și cele ale contextului educațional, pentru a realiza dezideratul edificării unei noi conștiințe sociale în care să prevaleze normele și valorile fundamentale ale umanității. Ca o dimensiune aparte a educației contemporane educația relativă la mediu apare strîns legată de transpunerea în fapt a obligațiilor tuturor statelor de a asigura membrilor lor „dreptul la un mediu sănătos”, care să le garanteze protejarea vieții și salvaguardarea sănătății în corelație directă cu creș-

terea nivelului calității existenței umane. În mod evident, asemenea obligații au fost deja asumate de țara noastră, atît pe plan intern — prin măsurile stabilite în Programul-directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare continuă a calității vieții —, cit și pe plan extern — prin inițiativele constante de pace și colaborare între popoare, promovate cu ocazia Conferinței de la Helsinki, din 1975, Reuniunii de la Madrid, din 1982 a altor manifestări cu caracter internațional. Militînd, în mod permanent, pentru idealurile păcii și progresului internațional, România socialistă și-a pus deja problema schimbării ordinii valorilor umane, venind, de multă vreme, în întîmpinarea propunerilor și inițiativelor elaborate de UNESCO și alte organisme culturale și științifice mondiale, în legătură cu dezvoltarea unei lumi mai bune și mai drepte, eliberate de spectrul războaielor. Alcătuiind substanța tematică a articolului UNESCO — *promotor al educației în spiritul păcii și dezarmării*, semnat de prof. Ion Drăgan, în numărul 2—3 al revistei pe care o prezentăm, această problemă atrage, în mod necesar, atenția asupra concepției profund umaniste și revoluționare care stă la baza învățămîntului din țara noastră și în spiritul căreia se desfășoară întregul complex de acțiuni educaționale orientate, cu prioritate către pace și dezarmare. Colaborînd strîns cu UNESCO, țara noastră a luat parte activă la Primul Congres mondial al educației pentru dezarmare, organizat la Paris, în iunie 1980, raliindu-se propunerilor făcute în domeniul orientării generale a învățămîntului, corespunzător cu exigențele înfăptuirii dezarmării și cu educarea tineretului, a adulților și a educatorilor înșiși în spiritul păcii și cooperării între națiuni.

Desigur, Revista Comisiei Naționale Române pentru UNESCO conține și alte studii la fel de consistente și interesante, prezente atît în numerele menționate, cit și în ultimul număr (nr. 4) dedicat dezbaterii problemelor pedagogiei secolului XX. Fără a putea semna în aceste rînduri, toate realizările inedite ale acestei reviste, menționăm doar că ea rămîne, și în continuare, o publicație de prestigiu, profund ancorată în contemporaneitate, dovedindu-se un mesager reprezentativ și expresiv al preocupărilor oamenilor de știință și de cultură români peste hotare.

Dr. Sorin M. Rădulescu